Mezőgazdasági kézikönyv 10.

EUROPEAN LIVESTOCK VOICE KAMPÁNY

MEAT THE FACTS II.

Állatjólét

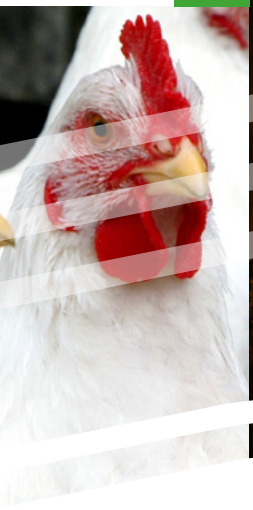

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

NAK NEMZETI AGRÁRGAZDASÁGI KAMARA

2021

Mezőgazdasági kézikönyv 10.

EUROPEAN LIVESTOCK VOICE KAMPÁNY MEAT THE FACTS II.

Állatjólét

2021.

Tartalom

Előszó 4
1. Mit is értünk állatjólét alatt? 7
1.1. Állatjólét – kihívást jelentő fogalom a tudomány számára 7
1.2. Állatjólét – kihívást jelentő etikai fogalom 9
2. Az állategészségügy és az állatjólét kapcsolatban vannak egymással? 13
3. Az állatsűrűség és az állatjólét 15
4. Az állatok megbetegszenek, mert zsúfoltan, iparszerű állattartási körülmények között tartják őket? – Vajon igaz ez az állítás? 17
5. Hogyan tudják zárt tartási körülmények között az állatok a természetes viselkedési formáikat gyakorolni? 19
6. Be kellene tiltani Európában az állatok mezőgazdasági üzemekben tartását? 23
7. Hogyan kezelhetőek a zárt tartásból fakadó stresszhatások? Milyen intézkedéseket alkalmazhatunk a stressz csökkentésére? 27
7.1. Az állati stressznek különböző okai lehetnek 29
7.2. Stresszcsökkentő megoldások 30
8. Az állattenyésztés kíméletlen! Az állatoknak az emberekével azonos jogokkal kellene rendelkezniük! – Milyen hazugságok állnak ezen kijelentések mögött? 33
8.1. Az állatjóléti kutatások véget vetnek az állatok szenvedésének 34
8.2. A fájdalom és az elégedettség közötti egyensúly gyorsan személyes kérdéssé válik 35
9. A hús=gyilkosság?! Morális dilemmák kreálása? 37
10. Miért szállítanak annyi élőállatot Európában? 41
10.1. Az élőállat-szállítás céljai 41
10.2. Az élőállat-szállításra vonatkozó EU-s szabályozások 42
10.3. Szállítás és hőmérséklet 43
11. Van-e olyan címkézés, amely a magas szintű állatjóléti normák betartásával előállított termékeket jelöli? 45
11.1. Az összes címke azonos? 46
11.2. Mi lenne az uniós állatjóléti címke célja? 47
11.3. Miért nincs uniós szintű állatjóléti címke? 47
12. Hogyan győződhetünk meg arról, hogy olyan terméket vásárolunk, amelynek előállítása során betartják az állatjóléti/állategészségügyi előírásokat? 49
13. Zárszó 51
Irodalomjegyzék 53
A „Meat the Facts” információs portál 55

Tisztelt Olvasó!

Az élelmiszer- és élelmezésbiztonság az egész világon stratégiai kérdés. A koronavírus-járvány rávilágított a szilárd és rövid élelmiszer-ellátási rendszerek, a lakosság elérhető, megfizethető és egészséges élelmiszerekkel való ellátásának fontosságára. Ebben az állattenyésztésnek és az erre épülő állatitermék-előállításnak alapvető jelentősége van.

Mindezek ellenére az elmúlt években tovább erősödtek az állattenyésztési ágazatokkal és a gazdálkodókkal szembeni támadások. Napjainkban az állattenyésztőket – a szigorodó klíma- és környezetvédelmi, valamint állategészségügyi és -jóléti szabályozások mellett – a szélsőséges nézeteket valló civil szervezetek előretörése, és az ezen szervezetek által képviselt úgynevezett „zöld kérdések" újabb és újabb kihívások elé állítják. A számos esetben egyoldalú szemléletet tükröző és nem tudományos alapokon nyugvó támadások alapvetően befolyásolják a fogyasztók állattenyésztőkről, állattartásról és az állati termékekről alkotott véleményét.

A magukat „zöldnek" nevező szélsőséges szervezetek által indított akciók visszaverésének egyik legfontosabb eszköze a megfelelő, valós tényeken alapuló kommunikáció. Ezért az európai mezőgazdasági termelők legjelentősebb érdekvédelmi szervezete, a Copa-Cogeca a félretájékoztatás megakadályozása és a tévhitek eloszlatása érdekében – több meghatározó európai állattenyésztő szakmai szervezettel együttműködve – „European Livestock Voice" (Európai Állattenyésztés Hangja) néven kampányt indított. Továbbá létrehozta a „Meat the Facts" („Húsba Vágó Tények") elnevezésű információs portált.

A kampány az európai állattenyésztési ágazat és több millió gazdálkodó munkájának elismerésére és tiszteletére, az állati eredetű termékek kiegyensúlyozott táplálkozásban betöltött szerepének hangsúlyozására irányul. Célja továbbá, hogy tájékoztasson az állattenyésztés társadalmi értékéről, a globális kihívásokhoz való hozzájárulásáról.

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara kiemelt feladatának tekinti a fogyasztók hiteles tájékoztatását, a gazdák megbecsülésének helyreállítását. A „Meat the Facts" címmel indított kiadványsorozatunk célja, hogy tudományos alapokon nyugvó információkkal oszlassa el az állattenyésztést, állattartást övező tévhiteket és objektíven mutassa be az ágazat valódi helyét és szerepét a gazdaságban, a társadalomban és a bioszférában. Célunk, hogy a társadalom minél szélesebb köre ismerje meg szeretett szakmánkat, legyen tisztában annak jelentőségével és bízzon a gazdákban.

A kiadványsorozat „Az állattenyésztés és az állatitermék-előállítás jelentősége" című első kötetében az ágazatnak a vidéki élethez kapcsolódásáról, a húsnak az étkezési kultúránkban és a kiegyensúlyozott táplálkozásban betöltött szerepéről, valamint a „húshelyettesítők" és a természetes hús ökológiai lábnyomának összehasonlításáról írtunk.

Második kötetünkben az állatjólét és az állategészségügy közötti kapcsolatot, a zárt tartásban az állatokat érő stresszhatások kezelésének lehetőségeit foglaljuk össze, továbbá megpróbáljuk eloszlatni az egyes alkalmazott gazdálkodási gyakorlatokkal, az állatok szállításával és vágásával kapcsolatos tévhiteket.

Bízom abban, hogy kiadványaink bővítik a gazdálkodók és a lakosság állattenyésztéshez, állatitermék-előállításhoz, valamint az állategészségügyhöz és -jóléthez kapcsolódó ismereteit és hozzájárulnak a mindennapi gyakorlatban használt hatékony és sok esetben már igen fenntartható gazdálkodási gyakorlatok minél szélesebb körű elfogadottságához.

Győrffy Balázs
elnök
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

1. Mit is értünk állatjólét alatt?

Az állatjólét fontos fogalom. Sok európai embert foglalkoztat mind a haszonállatok, mind a társállatok jólétének kérdése, és ez az egyik olyan aspektusa az állattenyésztésnek, amelyet gyakran vitatnak. Az állatjóléttel kapcsolatos nézetek nagyon személyesek, és maga a fogalom sokkal összetettebb, mint amilyennek első látásra tűnik. Kérdezzen meg 3 embert, hogy mit jelent az „állatjólét", és valószínűleg 3 különböző választ kap – és ez teljesen érthető! Ezért is érdekes megnézni azt, hogy mit mond róla a tudomány.

1.1. Állatjólét – kihívást jelentő fogalom a tudomány számára

Ma Európában minden állattenyésztésben tevékenykedő szakemberre az állatjóléti kutatásból származó ismereteken alapuló jogszabályok vonatkoznak. Az állattenyésztési ágazat szereplőinek, mint minden más ágazatban, stabil és kiszámítható keretekre kell támaszkodniuk. Fontos, hogy az állatjólét fogalmát ne szubjektív alapon, hanem tudományosan alátámasztott ismeretekre alapozva határozzuk meg.

Az *Állategészségügyi Világszervezet* (OIE) által adott definíció:

Az állatjólét azt jelenti, hogy az állat hogyan képes megbirkózni azokkal a körülményekkel, amelyek között él. Az állat akkor van jó állapotban – amit a tudományos bizonyítékok is megerősítenek –, ha egészséges, nyugodt, jól táplált, nincs veszélynek kitéve, veleszületett módon viselkedik, és ha nem érez fájdalmat, félelmet vagy szorongást. A jó állatjólét megköveteli a betegségek megelőzését, az állatorvosi ellátás biztosítását, az állatok számára megfelelő tartási, gondozási, takarmányozási feltételek biztosítását, továbbá a kíméletes bánásmódot, valamint a humánus vágást. Az állatjólét az állat állapotára utal, amit az állat egészségi állapotán túl a külső környezet, a tartásmód is befolyásol.

Az állatjólét fogalmával kapcsolatban 1965-ben jutottak először általános tudományos konszenzusra. Az úgynevezett „*Öt szabadság*" fogalma az iparszerű körülmények között tartott állatok jólétével foglalkozó brit technikai bizottság jelentésével, a Brambell-jelentéssel született meg 1965 decemberben, és még ma is erős tudományos hivatkozási pont.

Az „Öt szabadság” alapú megközelítés például az Európai Bizottság „Welfare Quality” projektjének alapját is képezi. Európa eddigi legnagyobb állatjóléti kutatási projektjeként a „Welfare Quality” határozza meg az állatjólét értékelésének alapelveit.

Az éhségtől és a szomjúságtól való szabadság
a friss ivóvízhez való hozzáféréssel, valamint a tökéletes egészségi állapot és életerő fenntartását biztosító étrenddel.

A diszkomforttól való szabadság
azáltal, hogy megfelelő környezetet biztosítunk az állatok számára, beleértve a menedékeket és a pihenő tereket.

Fájdalomtól, sérüléstől vagy betegségtől való szabadság
megelőzéssel vagy gyors diagnózissal és kezeléssel.

A normális viselkedés kifejezésének szabadsága
elegendő hely, megfelelő létesítmények és az állatnak saját fajtájába tartozó társaság biztosításával.

Félelemtől és szorongástól való szabadság
olyan feltételek és kezelési módok biztosításával, amelyekkel elkerülhető az állatok mentális szenvedése.

1. ábra: *Az „Öt szabadság” alapelvei*
Forrás: *https://meatthefacts.eu/home/more-than-meats-the-eye/animal-welfare/*

Mind az „Öt szabadság”, mind pedig a „Welfare Quality projekt lényege – csakúgy, mint az állatok jólétére vonatkozó egyéb tudományos megközelítéseké is – az, hogy kiindulópontként az állatok nézőpontját veszik. Az 1960-as évek előtt az olyan fogalmak, mint az állategészségügy többnyire az állatok látható fájdalmának és szenvedésének emberi észlelésére összpontosítottak, korlátozott, de közvetlenebb megközelítést kínálva ezáltal a kérdéshez, különösen a gazdálkodók számára. Valójában, mivel az állatok nem tudják kifejezni az érzéseiket, az állatjólét meghatározása és értékelése nagyban függ a tudományos vizsgálatok eredményeitől. Például az idegtudomány területén szerzett ismeretekkel tudásunk tovább növekszik, ezért az „állatjólét” fogalmának meghatározása nem statikus, hanem azt folyamatosan fejleszteni fogjuk.

1.2. Állatjólét – kihívást jelentő etikai fogalom

Az állatjólét szubjektív fogalom, ezért az állatjólétnek van egy olyan „értékkomponense”, amelyet a tudomány önállóan nem magyarázhat meg.

Az állatjóléttel kapcsolatos etikai aggályok három fő csoportba sorolhatók:

- **Tartási feltételek** – az állatokat megfelelő módon kell takarmányozni és elhelyezni, sérülésektől, betegségektől és stressztől mentesen.
- **Az állatok érzelmi állapota** – az állatok számára olyan körülményeket kell biztosítani, amelyek nem váltanak ki negatív érzelmi állapotot, beleértve a fájdalmat, a félelmet, a diszkomfort érzést és a szorongást, valamint lehetővé kell számukra tenni, hogy pozitív érzelmi állapotokat élhessenek meg.
- **Természetes élettér** – törekedni kell arra, hogy az állatokat az adott faj igényeinek megfelelő, a természetes életterükhöz minél jobban hasonlító környezetben tartsuk.

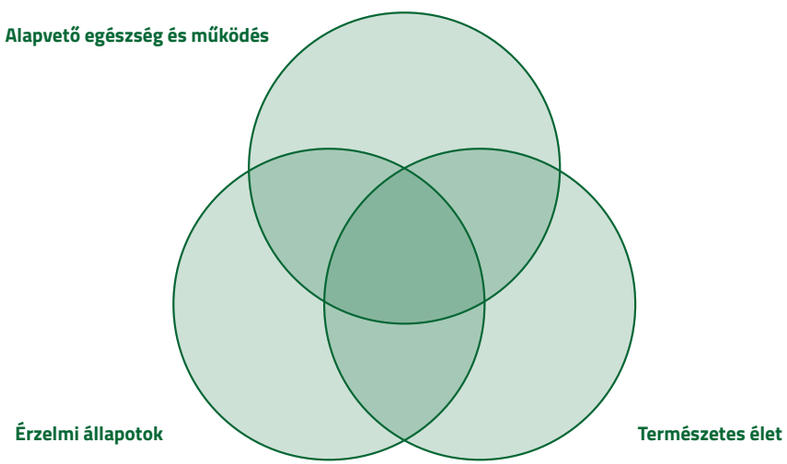

2. ábra: *Az állatjólét három koncepciója, Michael Appleby és Vonne Lund adaptációja*
Forrás: *Understanding animal welfare*

Az állatjóléti szakértők többsége egyetért abban, hogy ez a három szempont mind fontos. Kevésbé van egyetértés abban a tekintetben, hogy hol kellene vonalat húznunk az egyes mutatók esetében. Például milyen szinten tehetjük ki az állatokat rövid távon fájdalmaknak, vagy tarthatjuk elzártságban a társas állatokat a hosszú távú egészségügyi vagy termelési előnyök érdekében. Célként a gazdasági és az állatjóléti szempontok közötti egyensúly megtalálását kell kitűzni.

Az állatok jólétével kapcsolatos vitákban az emberek hajlamosak különböző aggályokat hangsúlyozni, részben azért, mert az állatnak „megfelelő" körülményekről alkotott vélemény az emberi értékekben gyökerezik. Néhányan olyan elemeket hangsúlyoznak, mint például a betegségektől és sérülésektől való mentesség. Mások a pozitív érzelmek átélését és a fájdalom elkerülését hangsúlyozzák. Megint mások azt emelik ki, hogy az állatok számára minél természetszerűbb életkörülményeket kell biztosítani, ahol a vadon élő társaikhoz hasonló magatartásformákat gyakorolhatnak, és a tartási környezetükben természetes elemek vannak. Ezek az aggodalmak különböző kritériumrendszereket állítanak fel, amelyeket az emberek az állatok jólétének mérésére használnak.

Természetesen jelentős átfedések vannak ezek között. Egy beteg állatnak fájdalmai lehetnek, míg az egészséges egyed közérzete alapvetően jó. Hasonlóképpen a természetes viselkedés is pozitív érzelmekhez vezethet. Az állatjólét tehát egy komplex fogalom, amely csak úgy valósítható meg, ha a fent említett körülmények egyszerre és nem egymástól függetlenül, külön-külön valósulnak meg.

Az állatjóléti lobbicsoportok többsége a szabad tartási rendszerek mellett érvel. A gazdálkodók, az állatorvosok és a kutatók számára ez egy igen egyoldalú megközelítés, mivel a szabad tartás, előnyösnek tűnő jellegzetességei ellenére is a betegségek előfordulásának fokozott kockázatát hordozza, nagyobb elhulláshoz és néha negatív érzelmi állapothoz vezethet, például a hierarchikus – azaz az állatok között rangsoron alapuló – fajták vagy állományok esetében.

Az állatjóléti viták ezért is összetettebbek, mint amilyennek első ránézésre látszanak.

Forrás:

- *The Concepts of Health, Well-being and Welfare as Applied to Animals*

1. MIT IS ÉRTÜNK ÁLLATJÓLÉT ALATT?

2. Az állategészségügy és az állatjólét kapcsolatban vannak egymással?

Az állatjólét és az állategészségügy fogalmai gyakran összekeverhetők, és a beszélgetésekben néha felcserélik őket. Ma széles körű egyetértés van abban, hogy bár ez két különböző fogalom, azonban szorosan kapcsolódnak egymáshoz.

Az állategészségügy az állatjólét előfeltétele. Mint az emberek esetében is, bármely betegség eredményezhet fájdalmat, diszkomfort érzést, étvágytalanságot stb., ami azt jelenti, hogy az emberek, illetve az állatok nem érzik magukat „jól". Hasonlóképpen az emberekhez, amikor az állatok stresszesek, éheznek vagy nem megfelelően gondozottak, akkor betegség jelenhet meg. Tehát látható, hogy eredendő kapcsolat van a két fogalom között.

A gazdák tisztában vannak azzal, hogy betegség esetén állatorvost kell hívni, annak érdekében, hogy a megfelelő kezeléssel elkerüljük az állatok szenvedését.

Ha az állatok nem érzik jól magukat, vagy ha stresszesek, akkor fokozódik a megbetegedésre és az agresszív viselkedésre való hajlam. Ez nem szolgálja a gazda érdekeit, ezért igyekszik ezt az állapotot mihamarabb megszüntetni.

3. Az állatsűrűség és az állatjólét

Vannak, akik szerint az állománykoncentráció, azaz az egyre nagyobb állományok kialakulása veszélyezteti az állatjólétet, mondván, hogy az állatok puszta létszámából fakadóan lehetetlenné válik az egyedi gondoskodás és figyelem biztosítása. Az üzemméret és az állatjólét közötti kapcsolatot vizsgáló tanulmányok nem erősítették meg az e két tényező közötti közvetlen vagy negatív kapcsolatot.

Nincs bizonyíték arra, hogy a nagygazdaságok másképp tekintenének az állatok jólétére, mint a kisgazdaságok. Az állatjóléttel kapcsolatos szempontok mérlegelésének függvényében a kisebb gazdaságok nagyobb valószínűséggel alkalmaznak félzárt tartási rendszereket, amelyekben kifutót is biztosítanak az állatok számára, ami a nagyüzemekre kevésbé jellemző. Vannak, akik szerint ez jobb az állatoknak, de erre nincs tudományos bizonyíték.

A nagyobb gazdaságokban inkább alkalmaznak tudományos alapokon nyugvó tartásmódokat, termelési rendszereket, amelyeket folyamatosan fejlesztenek annak érdekében, hogy a termelés – a hatékonyságának javulása mellett – minél inkább állatbarát legyen.

A 2016-os „A gazdaságméret és az állatjólét" című tanulmány szerzői arra a következtetésre jutottak, hogy az üzemméret csökkentése helyett az állatjóléti szempontok növelésére kellene összpontosítani.

Forrás:

- *Frazer et al (2016), "Farm Size and Animal Welfare", Journal of Animal Science*

4. Az állatok megbetegszenek, mert zsúfoltan, iparszerű körülmények között tartják őket? –Vajon igaz ez az állítás?

Az állatok időről időre megbetegszenek, ahogy az emberek is, de nincs egyértelmű kapcsolat az állatbetegségek és a gazdasági környezet között.

Az állategészségügy fenntartása érdekében szigorú uniós és nemzeti ellenőrzési intézkedések vannak érvényben, biológiai biztonsági iránymutatásokkal megtámogatva. Az Európában alkalmazott „termelőtől a fogyasztóig" típusú monitoring rendszer kulcsfontosságú állategészségügyi intézkedéseket tartalmaz, amelyek a preventív megoldások széles körét támogatják, mint például a vakcinák vagy a diagnosztikai feltételek a betegségek korai felismeréshez, valamint a különböző terápiás kezelések. A gazdaság méretétől vagy az alkalmazott gyakorlattól függetlenül a jó állategészségügyi helyzet összességében a gazdaság hatékony irányításán és az érintett felek közötti folyamatos együttműködésen alapul.

Minden tartási rendszernek megvannak az előnyei és a kifogásolható elemei. Némely elképzelésekkel ellentétben például a szabadtartásos állattartási rendszerek jelenthetnek bizonyos kihívásokat, amelyeket fokozott elővigyázatossággal és megerősített biológiai biztonsági intézkedésekkel lehet leküzdeni.

Összességében általános egyetértés van abban, hogy a gazdaságok típusától függetlenül az egészségesebb állományok nagyobb hozamot képesek termelni, ezért a gazdálkodóknak minden esetben az az érdekük, hogy biztosítsák állataik jó egészségét és jólétét.

Forrás:

- *Animal Board Invited Review: Comparing conventional and organic livestock production systems on different aspects of sustainability*

5. Hogyan tudják zárt tartási körülmények között az állatok a természetes viselkedési formáikat gyakorolni?

A természetes viselkedés, amely az állatjólét „Öt szabadságának" egyik eleme, egyre inkább megosztó kérdés a haszonállatok jóléte szempontjából. Annak ellenére – ami egyesek számára logikusnak tűnhet –, hogy valami természetes, nem mindig hat kedvezően a jólétre.

A ketreces állattartásról folyó, sok esetben kisarkított viták legtöbbször arra a kérdésre összpontosítanak, hogy a tartás-technológiáknak kell-e illeszkedniük az állatokhoz, vagy fordítva? A vita egyik oldalán az állatvédő lobbicsoportok állnak, akik úgy vélik, hogy az állatjólétet csak a szabadtartású rendszerekben lehet fenntartani, mivel csak ezek a rendszerek tudják biztosítani az állatok számára a természetes viselkedés gyakorlásához szükséges feltételeket.

Habár a természetes környezet fontos az állatjólét szempontjából, azonban túlzottan leegyszerűsítő kijelenteni, hogy „a szabad tartás jó, a bezártság rossz".

Nem szabad elfelejtenünk, hogy az állatok természetes viselkedése olyan ösztönöket is magába foglal, mint a dominancia. A tojásrakó tyúkok „hierarchikus" viselkedése például a közvetlen oka annak, hogy az elhullás kétszer olyan magas a szabadtartásos rendszerekben, mint a ketreces tartás esetén. A domináns állatok szabadon csipkedhetik társaikat a szabadtartásos rendszerben, ami nem segíti elő az állatok jólétét.

A leegyszerűsített megközelítések – amelyek sok esetben emberi gondolatainkon és érzéseinken alapulnak – valójában nem javítják az állatok jólétét, és emellett versenyhátrányt is okoznak annak, aki ezeket alkalmazza.

Marian Stamp Dawkins, az Oxfordi Egyetem etológiaprofesszora és a világ egyik vezető állatjóléti kutatója úgy fogalmaz, hogy ami „természetes", az állatjóléti szempontból nem feltétlenül „jó", és a szabadtartásos rendszerek nem a legjobbak csak azért, mert a „szabad" szó szinte mindenkinél pozitív töltetű.

5. HOGYAN TUDJÁK ZÁRT TARTÁSI KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT AZ ÁLLATOK A TERMÉSZETES VISELKEDÉSI FORMÁIKAT GYAKOROLNI?

Ehelyett azt mondja: „az állatjólét megértéséhez az út a tudáson és az állatjólét kutatásán keresztül vezet”:

„A fogságban tartott állatok mindent meg akarnak tenni, amit vad társaik, vagy bőséges táplálékot találnak anélkül, hogy ezért komoly erőfeszítést kellene tenniük? A „természetes” és a „jólét” közötti kapcsolat olyasvalamivé válik, amelyet tényekkel és nem romantikus feltételezésekkel kell alátámasztani.”

Az úgynevezett „választási tesztekkel” jól mérhető az állatok preferenciája. Az ilyen vizsgálatok bizonyították a porfürdők fontosságát a tyúkok és a fészeképítést a nyérc esetében, mindkét viselkedési minta megtalálható a háziasított fajok vadon élő társainál. Hasonló tesztekkel igazolták, hogy az úszóvízhez való hozzáférés nem különösebben fontos a tenyésztett nyérc számára. Ezek tudományos és nem érzelmi kérdések.

Források:

- *Implications for Welfare, Productivity and Sustainability of the Variation in Reported Levels of Mortality for Laying Hen Flocks Kept in Different Housing Systems: A Meta-Analysis of Ten Studies*
- Marian S. Dawkins (2012), Why Animals Matter, Oxford University Press

6. Be kellene tiltani Európában az állatok mezőgazdasági üzemekben tartását?

A ketreces vagy más zárt tartásmódok alkalmazása az állattartásban ma igen kényes téma Európában, amely érzelmileg túlfűtött vitákat generál. Egyesek arra törekednek, hogy a zárt tartási rendszereket az állatjólét szempontjából „rossznak", míg a szabadtartásos rendszereket „jónak" minősítsék – de a valóságban az állatok jólétének elérése vagy fenntartása nem ennyire „fekete-fehér" kérdés.

Ha példának vesszük a kocák fiaztató kutricáit, ezek számunkra kényelmetlennek tűnhetnek, de valójában a malac védelmére szolgálnak. A kutricákban történő ideiglenes elhelyezés megakadályozza a kocát abban, hogy véletlenül a malacokra feküdjön, ami természetes körülmények között előfordulhat, és akár a malacok elhullásához is vezethet.

A ketreces állattartást elítélő, valamint az állatok szabad mozgáshoz és saját élethez való jogával kapcsolatos viták továbbra is nagyon szubjektív emberi nézetekből és értékekből indulnak ki. Bár ezek az értékek alapvetően jogosak, azonban nem kínálnak objektív lehetőséget az állatjólét faj- és tartásirendszer-specifikus és tudományos ismereteken alapuló meghatározására.

A zárt tartás kérdéseit az egyes fajspecifikus uniós jogszabályok szabályozzák. 2007-től uniós irányelv is megállapít a broilercsirkék védelmére vonatkozó minimumszabályokat. Ennek célja, hogy a maximális állománysűrűség meghatározásával csökkentse a broiler állományok túlzsúfoltságát, és jobb körülményeket biztosítson a világításra, alomra, takarmányozásra és szellőztetésre.

Egy másik példa, hogy az Európa Tanács 1999. június 22-i ajánlására reagálva az európai vízi szárnyas telepek technológiai elemeit jelentősen átalakították. Minden egyedi ketrecet (épinettes) csoportos ketrec váltott fel, amelyek lehetővé teszik a kacsák és libák számára, hogy normális testtartásban álljanak, nehézség nélkül megforduljanak, szárnyaikkal verdesni tudjanak, és természetes testtartásban táplálkozzanak és igyanak.

Ez a tartási rendszer megfelel az állatjóléti és állategészségügyi, valamint a gazdálkodók munkájával kapcsolatos ergonómiai követelményeknek, miközben alkalmazása által kiváló termelési eredmények érhetőek el.

Forrás:

- *A Tanács 2007/43/EK Irányelve*

6. BE KELLENE TILTANI EURÓPÁBAN AZ ÁLLATOK MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMEKBEN TARTÁSÁT?

7. Hogyan kezelhetőek a zárt tartásból fakadó stresszhatások? Milyen intézkedéseket alkalmazhatunk a stressz csökkentésére?

Az állatok több okból kifolyólag is tapasztalhatnak stresszt: fáradtság vagy sérülés, éhség, szomjúság, hőmérséklet-szabályozás, környezet, ismeretlen személyek, kezelés, vagy épp a közvetlen környezeti tényezők stb.

Hatékonyan dolgozó, tapasztalt állatgondozókkal, nyugodt tartási körülmények között és megfelelő technológia alkalmazásával minimalizálható a stressz, a fájdalom és a balesetek kockázata.

A stressz olyan fizikai vagy mentális tényező, amely feszültséget okoz embernek, állatnak egyaránt, és válaszreakciót indít el. Ez lehet védekezés, támadás vagy menekülés, amelyet az idegrendszer szabályoz, és a szervezet az adrenalin- és noradrenalin-termeléssel tesz hatékonnyá. A stresszt kiváltó tényezők származhatnak a szervezetet körülvevő külső környezetből – az egyén környezeti és pszichológiai vagy társadalmi helyzetéből – vagy a szervezet belső folyamataiból (betegségek) vagy arra ható beavatkozásokból (pl. műtétek).

A stresszre minden egyén másképp reagál. Az állatok esetében a stresszre adott válasz fajtól, fajtától és életkörülményektől függhet.

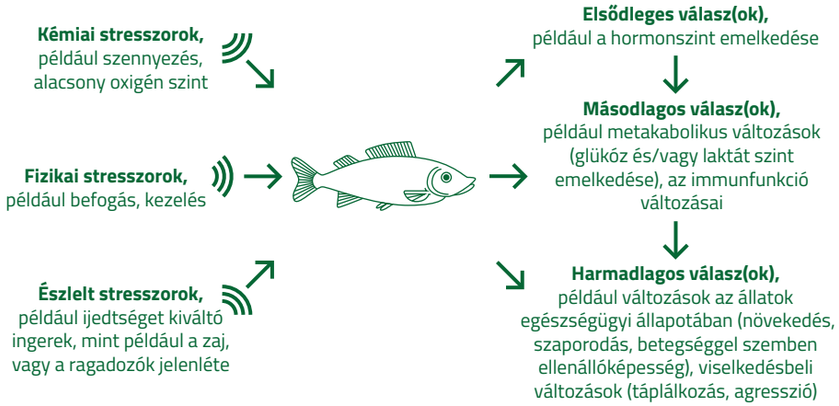

3. ábra: A fizikai, kémiai és egyéb észlelt stresszfaktorok halakra gyakorolt hatásai
Forrás: *Tutorial: Fishes – Physiological Stress*

7. HOGYAN KEZELHETŐEK A ZÁRT TARTÁSBÓL FAKADÓ STRESSZHATÁSOK? MILYEN INTÉZKEDÉSEKET ALKALMAZHATUNK A STRESSZ CSÖKKENTÉSÉRE?

7.1. Az állati stressznek különböző okai lehetnek

A stresszreakcióknak sok fajtája van, amelyek negatív hatással lehetnek az állatállományra. Ezek a hatások magukban foglalják többek között az immunfunkció változását és a betegségek iránti fogékonyságot, a takarmányfelvétel és a kérődzés csökkenését, az oxitocin felszabadulásának gátlását és a termékenység romlását. Ezek a tényezők nemcsak az állat jólétére, hanem a gazdálkodás hatékonyságára is hatással vannak. Mindkét szinten a gazdák érdeke, hogy az állatokat érő hatásokat felmérjék, tegyenek a stressz megelőzése érdekében, valamint a már kialakult stresszhatásokat megfelelően kezeljék.

A haszonállatok életében számos stresszes időszak van, mint pl. az elválasztás, de érzékeny időszakot jelenthet a malacok vagy a szoptató kocák számára a fialás és a szoptatás időszaka is, amikor a kocáknak többlet energiára van szükségük újszülöttjeik jobb táplálásához. Gyakori stressz-helyzetet jelentenek többek között az egészségügyi kezelések is, amelyek hatására megnövekedhet az állatok testhőmérséklete és pulzusszáma, emelkedhet a vérben az adrenalin és a kortizol szintje, és csökkenhetnek az immunfunkciók, így az állat hajlamosabbá válhat a betegségekre. A születésük óta emberi közelséghez szokott állatok fiziológiai reakciója kevésbé intenzív, mint azoké az állatoké, amelyek nem szoktak hozzá az emberekhez, mert legelőn nevelkedtek.

A környezeti stressz kihat az állatállományra is. Minden állat jobban teljesít a „hőmérsékleti komfortzónáján" belül, amely fajonként változó. Ez a stressz csökkenthető megfelelő takarmányozással, ivóvízellátással, pihenők és árnyékos helyek biztosításával, valamint szükség esetén gyors és szakszerű állategészségügyi beavatkozásokkal.

7.2. Stresszcsökkentő megoldások

Az állatokkal történő érintkezés minimalizálása, elkerülése szinte minden fejlett gazdaságban optimális megoldás lenne. Ennek érdekében a világ néhány pontján a gazdálkodók – amennyire anyagi lehetőségeik engedik – elkezdtek korszerű, magas színvonalú technológiákat alkalmazni, mint pl. a fejőrobotok. Az ilyen fejőrobotok alkalmazása például lehetővé teszi, hogy a tehenek, amikor csak arra igényük van, beálljanak a fejőállásokba, és így nincsenek nyomás alatt, nem szükséges, hogy keresztül tereljék őket az egész gazdaságon a fejéshez.

A tartási rendszereken túl a takarmányozásnak is fontos szerepe van abban, hogy az állatok könnyebben birkózzanak meg az őket ért stresszel.

Például az étvágytalanság és ebből fakadóan a malacok alultápláltságának elkerülése érdekében a gazdálkodók különböző ízesítő adalékok közül választhatnak, hogy fokozzák a takarmány ízletességét a szoptatási időszakot követően, ezáltal serkentsék az állatok étvágyát.

A takarmányadalékok különösen fontosak lehetnek a köröm/pata egészségének megőrzésében is. Az állategészségügyi kezelésekkel együtt ezek hozzájárulnak az ízületek megerősítéséhez és a bélrendszer egészségének fenntartása által az állatok immunrendszerének támogatásához, ami fokozott ellenállóképességet eredményezhet a stresszfaktorokkal és a fertőző betegségekkel szemben.

A téli időszakban a magas kalóriatartalmú takarmányok etetése, a tartási helyek megfelelő fűtési rendszerének kialakítása és a hideg levegő áramlásának elkerülése segíthet az állatoknak megbirkózni a hideggel.

A nyári időszakban az alacsony kalóriatartalmú takarmány hozzájárulhat a magas hőmérséklet elviseléséhez, elkerülve, hogy az állat maga is nagyobb testhőt termeljen. Ezen kívül fontos a tartási helyek körüli árnyékos területek kialakítása, az épületekben a megfelelő szellőzés, ivóvíz, és például sertések esetén párazuhany biztosítása.

7. HOGYAN KEZELHETŐEK A ZÁRT TARTÁSBÓL FAKADÓ STRESSZHATÁSOK? MILYEN INTÉZKEDÉSEKET ALKALMAZHATUNK A STRESSZ CSÖKKENTÉSÉRE?

A szarvasmarhák számára a hátvakaró kefék csökkentik a stresszt. Ki ne szeretne egy kellemes hátmasszázst?

4. ábra: Hátvakaró kefe
Forrás: *www.gea.com*

Forrás:

- *GEA.COM*

8. Az állattenyésztés kíméletlen! Az állatoknak az emberekével azonos jogokkal kell rendelkezniük! – Milyen hazugságok állnak ezen kijelentések mögött?

Ez egy másik olyan kényes téma, amely sok ember számára érzelmi kérdés, valamelyest érthető módon. Az állatok iránti szeretet és ezzel egyidejűleg az állati eredetű élelmiszerek fogyasztása iránt érzett vágy erkölcsi dilemmát okozhat egyeseknek. Ennek ellenére az állattartást és az állati termékek termelését általánosítva kegyetlennek minősíteni nagyon leegyszerűsítő ás szélsőséges megközelítés.

A világ első állatvédelmi törvényét 1822-ben, a brit parlamentben fogadták el. Abban az időben *Jeremy Bentham* brit filozófus a hasznosságot és az érző lények érdekeit az élet és az életvitel alapelvévé tevő etikai irányzat, az utilitarizmus (haszonelvűség) alapító atyja a brit társadalom kiemelkedő alakja volt. Bentham utilitarizmusa szerint az erkölcsileg helyes cselekedet az, amely a legjobb eredményt hozza a legtöbb egyed számára – és ez magában foglalja az állatokat is. A legjobb eredményt úgy számítják ki, hogy az örömérzet vagy a boldogság teljes összegéből levonják a fájdalom vagy szenvedés teljes összegét.

Bentham erőteljes eszméje megnyitotta az utat a mai jóléti központú társadalmak felé, egyben ez a megközelítés lett az állatvédelem filozófiai alapja is. Az az elképzelés tehát, hogy a haszonállatoknak nem szabadna például stressztől, félelemtől, betegségektől vagy sérüléstől szenvedniük, jól bevált iránymutatás az állattenyésztésben már az 1960-as évek óta. Azóta az állatjólét fogalma olyan irányba fejlődött, amely nemcsak a szenvedés elkerülését, hanem a pozitív érzelmek jelenlétét is megköveteli, ezen elveken alapul például az Európai Bizottság „Welfare Quality” projektje is.

8.1. Az állatjóléti kutatások véget vetnek az állatok szenvedésének

Bármely állítás, amely szerint az állattenyésztés kegyetlen, közvetlenül kapcsolódik a szenvedő állatok ideológiájához. Az állattartó telepeken ritkán fordulhat elő, hogy az állatok szenvednek, legalábbis Európában ez semmiképpen sem jellemző. Az állatkínzás a hanyag állománykezelésből vagy a szakértelem hiányából fakadhat, az ilyen esetekről minden esetben értesíteni kell a hatóságokat.

Az állatjóléti kutatók megfelelő eszközökkel rendelkeznek ahhoz, hogy megállapítsák, vajon az állatok szenvednek-e vagy sem, és a modern állatjóléti kutatások nagy része az állattartási környezet javítására összpontosít, a haszonállatok pozitív érzelmi állapotának növelése érdekében. Ezek a kutatások a tartástechnológiák folyamatos fejlesztését segítik. A jelenleg alkalmazott tartási rendszereket az állatok igényeire tervezték, úgy, hogy azokban jól érezzék magukat. Olyan rendszereket ma már nem engedélyeznek, amik az állatoknak szenvedést okoznak.

8. AZ ÁLLATTENYÉSZTÉS KÍMÉLETLEN! AZ ÁLLATOKNAK AZ EMBEREKÉVEL AZONOS JOGOKKAL KELL RENDELKEZNIÜK! – MILYEN HAZUGSÁGOK ÁLLNAK EZEN KIJELENTÉSEK MÖGÖTT?

8.2. A fájdalom és az elégedettség közötti egyensúly gyorsan személyes kérdéssé válik

A Bentham-féle utilitarizmus fontos kritikája az, hogy hogyan számíthatjuk ki cselekedeteink eredményét a „szenvedés" és a „boldogság" mértékének megbecsülésével. Az ilyen „számítások" gyorsan személyes véleményformává és értelmezéssé válhatnak.

Az állattenyésztés mellett érvelhetünk a létrehozott munkahelyekkel, az ágazatból élő családokkal, az állati fehérjeforrások étrendi jelentőségével, a séfek és a kulináris „dizájnerek" kreatív sokféleségével, az élelmiszer-ellátás biztonságával és sok más, az emberi jólléthez hozzájáruló szemponttal. De vannak, akik azzal érvelnek, hogy ezek az előnyök nem ellensúlyozzák az állatok szenvedését, és ahogy lehetetlen közlekedési balesetek nélkül közlekedni, úgy nem lehet állattartás sem anélkül, hogy az állatokat időnként stresszhatások érjék. Mint ilyen, a „nulla fájdalom" álláspont legitim, de természetesen ez is csak egy a szabad társadalmunkban létező sokféle értékű többi legitim álláspont közül.

Annak megítélése, hogy az állattenyésztés kegyetlen-e vagy sem, a személyes értékekre és a szenvedés értelmezésére vezethető vissza. Nehéz olyan életet találni – legyen az emberi vagy nem emberi –, amely valamikor nem volt kitéve némi fájdalomnak. A modern állattartásban az a bevett gyakorlat, hogy a bajba jutott egyedeket a lehető leggyorsabban kezeljük, és ha ezt el tudjuk fogadni, akkor az állattenyésztés aligha tekinthető kegyetlennek.

Források:

- *EU Welfare Quality Network*
- Brambell 1965 hivatkozás

9. A hús=gyilkosság?! Morális dilemmák kreálása?

Néhány radikálisabb érdekcsoport képviseli azt az álláspontot, hogy a hús egyenlő a gyilkossággal. Ez egy ügyes, ám nagyon veszélyes, szélsőséges álláspont, amelyet arra próbálnak felhasználni, hogy meggyőzzék az embereket arról, hogy az állatok élelmiszer-előállítás céljából történő felnevelése és levágása – annak ellenére, hogy ez a gyakorlat majdnem egyidős az emberiség történelmével – negatív dolog.

Filozófiai értelemben ez az ideológia az élet kisarkított értelmezésén alapszik, amely szerint az élet erkölcsileg „szent", függetlenül attól, hogy emberi vagy állati életről van-e szó. Az ideológia szószólói azzal érvelnek, hogy az állatokat az emberihez hasonló szabadságjogok, nevezetesen a saját életükhöz való jog illeti meg. A legtöbb ember számára a húsevés a legtermészetesebb dolog a világon. Ennek az ösztönnek is jó oka van. A természettudományokban jelenleg az az uralkodó elmélet, hogy az állati fehérje fogyasztása kulcsfontosságú elem volt az emberiség evolúciójában. A tanulmányok azt mutatják, hogy biológiailag lehetetlen lett volna, hogy az embereknek ekkora agya fejlődjön ki hús nélkül, és ebből kifolyólag a végső következtetés az, hogy magát az emberiséget köszönhetjük az állatifehérje-fogyasztásnak. Egész egyszerűen az emberek az „evolúciós tervezés" által mindenevők.

Egy átfogó tanulmány kimutatta, hogy a vegetáriánusok 84%-a végül visszatér a húsevéshez, mintegy 30%-uk azt állítja, hogy specifikus, egészséggel kapcsolatos tüneteket tapasztalt a húsmentes étrend alkalmazása során. Míg egyesek jól megbirkóznak a húsmentes étrenddel, mások egyértelműen nem, és ennek fényében úgy tűnik, hogy helytelen azt állítani, hogy a hús egyenlő lenne a gyilkossággal.

Amellett, hogy a húsevés némileg kódolva van az emberi DNS-ben, számos más probléma is felmerül a „hús=gyilkosság" gondolatával kapcsolatban. Ha maga az élet egyetemesen szent, akkor a fák és a növények is a „morális aggályok" körébe tartoznak? Vagy a rovarok? Hol húzzuk meg a határt, és miért oda húzzuk? A következő probléma pedig akkor merül fel, ha figyelembe vesszük az összes vadon élő állatot, amelyek elkerülhetetlenül elpusztulnak a szántóföldeken, miközben az emberek a növényi étrendjükhöz szükséges növényeket termesztik. Ahogyan kérdéseket vet fel az olyan fontos gyógyszerek előállítása is, amely szereket csak állatkísérletekkel lehet kifejleszteni, vagy az egyes kártevők elleni védekezés, ami által – egyéb számos előny mellett – megakadályozható a betegségek terjedése.

Amíg a „hús=gyilkosság" magával ragadó szlogen lehet, az egyetemes szabadságjogok pontosan azon az elgondoláson alapulnak, hogy az emberek képesek megérteni a szabadság fogalmát, ez alatt a gondolatok és elképzelések kifejezésének szabadsága is értendő. Így a hús előállítása csekély számú ember számára lehet gyilkosság ezen a világon. A legtöbb ember számára azonban a hús egyszerűen az egészséges, kiegyensúlyozott étrend része, valamint az emberi evolúciótörténet öröksége.

Ami nem természetes és nem elfogadható az emberiség evolúciója szempontjából, az az ilyen értékes erőforrások jelenlegi és általános elpazarlása, az élelmiszer-pazarlás. A termelők jól ismerik ezt a problémát, és gyakran elsőként vesznek részt az élelmiszer-pazarlás elleni küzdelemben.

Források:

- *Meat and Nicotinamide: A Causal Role in Human Evolution, History, and Demographics*
- *Sorry Vegans: Here's How Meat-Eating Made Us Human*
- *Meat-eating was essential for human evolution, says UC Berkeley anthropologist specializing in diet*
- *The Brain Needs Animal Fat*

9. A HÚS=GYILKOSSÁG?! MORÁLIS DILEMMÁK KREÁLÁSA?

10. Miért szállítanak annyi élőállatot Európában?

Az Európai Unión belül a helyi hústermelés nem egyenlő a helyi fogyasztással, és ez az egyik legfontosabb oka az élőállatok tagállamok közötti szállításának.

10.1. Az élőállat-szállítás céljai

Az élőállatok hizlalási vagy vágási célú szállításának fő okai a következők vezethetők vissza:

- **Hizlalás:** vannak országok, amelyek a tenyészállat-előállításra (pl. Franciaország, Dánia), mások a hizlalásra (Olaszország, Spanyolország), illetve a takarmánytermelésre (pl. Magyarország) szakosodtak, ezért az országok közötti élőállat-adásvétel az adott ágazat szerves része.

- **Vágás:** A húsfogyasztás és -termelés régiói sok esetben egymástól távolabb vannak, így a friss hús és a húskészítmények előállítása érdekében a vágóhidak a termelőhelyektől távolabb esnek. A keleti országokban vallási okok miatt csak a rituális módon és elsősorban helyben levágott állatok húsát fogyasztják, ami az alacsony önellátás miatt pl. jelentős élőmarha-importot generál.

De más okai is van annak, hogy az élőállatokat Európán belül és néha Európán kívülre is szállítják.

Tenyésztési célú szállítás

A tenyésztői munka a genetikai erőforrások széles skálájának fejlesztését és fenntartását jelenti. Annak érdekében, hogy ezt a legjobb kockázatkezeléssel lehessen megvalósítani, az állattenyésztési létesítmények különböző régiókban és országokban találhatók. Ezek a létesítmények a különböző országokban segítenek biztosítani a legjobb genetikát mindenféle típusú (kicsi, nagy, hagyományos, bio, modern stb.) üzem számára, megfizethető áron, az állatok veszélyeztetése nélkül.

Ha egy létesítményben betegség tör ki, a genetikai erőforrások továbbra is biztonságban maradnak Európa más részein, vagy akár harmadik országokban. Ez az oka annak, hogy szükség van élőállatok szállítására, mivel nem mindig lehet csak spermát vagy embriókat szállítani. A tenyésztők számára különböző normákat határoznak meg, annak érdekében, hogy a szállítás a legjobb körülmények között történjen, mert a végső cél a jól kondícióban lévő, nagy értékű tenyészállatok rendelkezésre állása.

A gazdálkodás alapvetően a megélhetésről szól, és az állattartók a tenyésztőkkel együtt mindent megtesznek az uniós szállítási előírások betartása érdekében. Az állatszállítás feltételeinek javítása fontos az „egészséges" európai állattenyésztési ágazat számára.

10.2. Az élőállat-szállításra vonatkozó EU-s szabályozások

Az élőállatok szállításának kérdése szintén vitatott téma Európában – különösen a melegebb időszakokban –, és az engedélyezett szállítóeszközök, valamint az „utazásra alkalmas" állapot meghatározására specifikus uniós szabályok vonatkoznak.

Az állatoknak a szállítás és a kapcsolódó műveletek közbeni védelméről, valamint a 64/432/EGK és a 93/119/EK irányelv és a 1255/97/EK rendelete módosításáról szóló, 2004. december 22-i 1/2005/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1/2005/EK tanácsi rendelet) írja elő az alábbi, szállításhoz kapcsolódó szabályozásokat:

- utazási idő,
- pihenőidők,
- terhelési tényező,
- szállítóeszköz minősége.

Ezen kívül a vágóhidakra további követelmények vonatkoznak. Például az állatokat csak hitelesített szállítóeszközökben szabad szállítani. Az állatoknak egészségeseknek kell lenniük ahhoz, hogy „utazásra alkalmasnak" minősítsék őket. Tekintettel a fertőző állatbetegségek lehetséges terjedésére, az ellenőrök ellenőrzik a tehergépjárművek tisztítására és fertőtlenítésére vonatkozó szabályok betartását is.

10.3. Szállítás és hőmérséklet

Az 1/2005/EK tanácsi rendeletben számos intézkedést írnak elő a megfelelő szellőzés, hőmérséklet biztosítása érdekében:

- A közúti szállítóeszközök szellőztetőrendszereit úgy kell megtervezni, megépíteni és karbantartani, hogy az utazás során bármikor – függetlenül attól, hogy a szállítóeszköz álló vagy mozgó állapotban van – képesek legyenek a szállítóeszközön belül 5 °C és 30 °C közötti hőmérséklet-tartományt fenntartani, minden állat esetében, a külső hőmérséklettől függően +/- 5 °C tűréshatárral.

- A szellőztetőrendszernek 60 m3/óra/kN névleges kapacitásnak megfelelő minimális légáramlás mellett alkalmasnak kell lennie az egyenletes légelosztás biztosítására.

- A közúti szállítóeszközöket hőmérséklet-ellenőrző rendszerrel, valamint az ilyen adatok rögzítésére szolgáló eszközzel kell felszerelni. Az érzékelőknek a tehergépjármű azon részein kell elhelyezkedniük, amelyeknél – a szállítójármű tervezési jellemzőitől függően – a legnagyobb valószínűséggel a legrosszabb légköri viszonyokat tapasztalják. Az ilyen módon rögzített hőmérsékleti felvételeket keltezéssel kell ellátni, és kérésre az illetékes hatóság rendelkezésére kell bocsátani.

- A közúti szállítás során figyelmeztetőrendszerrel kell ellátni a szállítójárművet, annak érdekében, hogy az jelzést adjon a járművezető részére, ha az állatok elhelyezésére szolgáló fülkék hőmérséklete eléri a maximális vagy a minimális határértéket.

11. Van-e olyan címkézés, amely a magas szintű állatjóléti normák betartásával előállított termékeket jelöli?

Az EU élelmiszerpiacán különféle élelmiszer-címkézési rendszerek léteznek, amelyek célja a vásárlók tájékoztatása és az élelmiszerek különböző minőségi jellemzőivel kapcsolatos bizalom megteremtése. Az állatok jólétét illetően nincs egységes európai élelmiszer-jelölés, de néhány országban – például Németországban, Dániában és az Egyesült Királyságban – van példa ilyen önkéntes jelölésre.

Sok fogyasztó értékeli az uniós jogszabályok által szabályozott jelölési rendszereket (pl. biotermékek, oltalom alatt álló eredetmegjelölés – OEM, tápértékre, összetételre vonatkozó táblázatok).

A címkézés fontos jelzés a fogyasztók számára, mivel segít gyorsan átadni a termékkel vagy a gyártási folyamattal kapcsolatos információkat. A politikai döntéshozatalban a speciálisan felcímkézett termékek fogyasztása és ezeknek az állatállományok jólétének javításában betöltött szerepe jelentős figyelmet kapott.

11.1. Az összes címke azonos?

Az állatjóléti címkézéssel kapcsolatos helyi és országos kísérletek többsége általában bináris jellegű, tehát azt jelzik, hogy egy terméket állatjólét-barát normák alapján állítottak-e elő vagy sem. Mégis sok olyan köztes tulajdonság van, amelyet a bináris címkék nem tudnak bemutatni, így ezek a kísérletek sok gazdálkodó számára piaci kudarccá és úgynevezett „no-go", azaz nem járható zónává válnak.

Ebben a tekintetben a többszintű címkekísérletek ígéretesebbnek tűnnek, mivel azok a termékek különböző feldolgozási standardjait egyértelmű módon mutathatják meg. További vizsgálatokat kell végezni azonban a fogyasztók reakcióinak és e rendszerek megértésének értékelésére.

Számos jelenleg alkalmazott és jól bevált minőségi címke már figyelembe veszi az állatjóléti előírásokat az olyan kérdésekben, mint például a szállítás vagy a vágási feltételek.

11.2. Mi lenne az uniós állatjóléti címke célja?

Az uniós piacon néhány tagállamban – így például Németországban – már meglévő példák közül az állatjóléti címke célja az lenne, hogy tájékoztassa a fogyasztót arról, hogy mely termék tesz eleget a szigorúbb előírásoknak.

A sertéshús-termékek esetében például Németország rendelkezik egy címkével, amely figyelembe veszi azoknak a létesítményeknek a tartási körülményeit, ahol a malacok születnek, a szoptatás időtartamát, hogy kasztrálják-e őket, és ha igen, akkor hogyan, a gazdálkodónak az állatjólétre vonatkozó képzettségének szintjét, a vágóhídra szállítást, az alkalmazott módszereket és az állatok jóllétét ezekben a létesítményekben, továbbá azt, hogy hogyan lépnek tovább a jogilag megkövetelt normákban rögzítettekhez képest.

Dániában ugyanakkor 2017-ben kifejlesztettek egy háromfokozatú „szív" pontozási rendszert, melyben 1-3 pontot kap a termék attól függően, hogy az előállítása során milyen szinten veszik figyelembe az állatjóléti szempontokat (nagyobb férőhely vagy a szabadtartásos termelés több pontot ér).

11.3. Miért nincs uniós szintű címke az állati címke?

Először is azért, mert az Európai Bizottság még jelenleg is dolgozik az EU állatjólétére vonatkozó harmonizált kockázati mutatókon, másodszor azért, mert uniós szinten jelenleg nincs közös meghatározás az „állatjólét" fogalmára és arra, hogy ez mit is jelent a gyakorlat szempontjából. Az európai állattenyésztési ágazat e kérdéssel kapcsolatosan minden vitában részt vesz annak érdekében, hogy az állatjólét értelmezése egységes legyen az EU-ban.

Források:

- *Special Eurobarometer 442, December 2015*
- *Farm animal welfare in Europe: From legislation to labelling*

12. Hogyan győződhetünk meg arról, hogy olyan terméket vásárolunk, amelynek előállítása során betartják az állatjóléti/ állategészségügyi előírásokat?

A válasz egyszerű: vásároljon európai termékeket, amikor csak lehetséges! Az európai állatjóléti előírások átfogóan szabályoznak valamennyi állattartó ágazatot. Az EU ezen a területen egyértelműen élen jár a világban.

Az 1980-as évek óta az EU olyan szabályozásokat vezetett be, amelyek garantálják az állatjólét elfogadható szintjét az európai élelmiszer-termelésben. Számos kezdeményezés érkezik az élelmiszer-ellátási láncból is annak érdekében, hogy a termelők és a feldolgozók a fogyasztói elvárásoknak minél jobban meg tudjanak felelni. A címkézéssel ez a folyamat még hatékonyabbá tehető.

Nagy kérdés, hogy hogyan lehet szétválasztani az állatjóléti előírásokat a termelési módszerektől, amikor az EU-ban tiszteletben kell tartani az állatjóléti szempontokat minden termelési típus esetében? Az előírt kötelező állatjóléti követelmények betartása alapvető az unióban, így a tagországokból származó belső piacon forgalomba kerülő termékeken ezt külön nem is jelölik. „Az európaiak nézetei az állatjólétről" című (2096/442-es) Eurobarométer-felmérés alapján viszont a fogyasztók jelentős része keresi ezeket a jelzéseket.

Források:

- *Special Eurobarometer 442, December 2015*
- *Special Eurobarometer 442: Attitudes of Europeans towards Animal Welfare*

13. Zárszó

Az Európai Unió a világ legszigorúbb állatjóléti előírásokkal rendelkező térségei közé tartozik. Az elmúlt évtizedekben a haszonállatok tartására, szállítására és levágására vonatkozóan megalkotott és folyamatosan tökélesített jogszabályok átfogóan határozzák meg az általános, valamint a bizonyos fajokra vonatkozóan különleges követelményeket.

Hangsúlyozandó, hogy az állatok jólétének javítását célzó uniós intézkedések eredményeként egyes területeken jelentős előrelepések történtek, azonban továbbra is vannak – mind a gazdaságban, mint a szállítás és a vágás során – fejlesztésre szoruló területek.

A jövőben meghozott döntések esetében szem előtt kell tartani azt a tényt is, hogy az uniós polgárokat egyre inkább foglalkoztatja, hogy az alkalmazott tenyésztési és tartási módszerek milyen hatást gyakorolnak az állatok jólétére, illetve ezáltal közvetetten az emberek és az állatok egészségre.

A társadalmi, gazdasági és állatjóléti szempontból is elfogadható eredmény elérése érdekében a gazdálkodóknak segítséget kell nyújtani abban, hogy megismerhessék a munkájukhoz kapcsolódó uniós és hazai előírásokat, valamint a mindennapi gyakorlatban használható korszerű tenyésztési eljárásokat, technológiákat.

A Közös Agrárpolitika kiváló lehetőséget kínál ezekre, valamint arra, hogy a vidékfejlesztési politika keretében nyújtott pénzügyi támogatáson keresztül magasabb szintű normák alkalmazására ösztönözhessük a termelőket.

Az állattenyésztés jelentős mértékben hozzájárul az Európai Unió gazdasági teljesítményéhez, kereskedelmi mérlegéhez (évi 168 milliárd euró, a teljes mezőgazdasági termelés 45%-a), és csaknem 30 millió ember számára teremt munkahelyet. Tekintettel arra, hogy az állatjóléti előírások következetes alkalmazása hatással van ezeknek az ágazatoknak az egyenlő versenyfeltételek melletti működésére, az állatjólét előmozdítása továbbra is kiemelt vidékfejlesztési prioritásnak minősül.

A „European Livestock Voice" kampány határozott szándéka az európai állattenyésztés és több millió európai gazdálkodó munkájának elismerése és a minél szélesebb körű társadalmi elfogadottság elősegítése, továbbá az állati eredetű termékek kiegyensúlyozott táplálkozásban betöltött szerepének hangsúlyozása, a tudatosság növelése, valamint a fogyasztók korrekt tájékoztatása.

Fentieken túl a Copa-Cogeca gondolatébresztő kommunikációs kampányának jelentősége abban is rejlik, hogy olyan alapvető kérdéseket feszeget, mint az állatjólét fogalmának vagy az állatok életükhöz való jogának eltérő megközelítése és értelmezése, valamint a gazdasági érdekek és az értékek védelmének összeegyeztetése.

Reméljük, hogy a „Meat the Facts" kézikönyvsorozatunk keretében „Állatjólét" címmel megjelentetett – tudományos alapokon nyugvó, kutatási eredményekkel alátámasztott és szemléltető ábrákat tartalmazó – II. kiadványunk hatékonyan járul hozzá az állatjólétet, -egészségügyet és az állatitermék-előállítást övező tévhitek eloszlatásához, valamint hogy szélesebb körű és sokrétűbb szemléletű perspektívákat tud nyújtani a gazdálkodók és a társadalom egésze számára.

Irodalomjegyzék

[1] The Concepts of Health, Well-being and Welfare as Applied to Animals
[2] Frazer et al (2016), "Farm Size and Animal Welfare", Journal of Animal Science
[3] Animal Board Invited Review: Comparing conventional and organic livestock production systems on different aspects of sustainability
[4] Implications for Welfare, Productivity and Sustainability of the Variation in Reported Levels of Mortality for Laying Hen Flocks Kept in Different Housing Systems: A Meta-Analysis of Ten Studies
[5] Marian S. Dawkins (2012), Why Animals Matter, Oxford University Press
[6] A Tanács 2007/43/EK Irányelve
[7] GEA.COM
[8] EU Welfare Quality Network
[9] Brambell 1965 hivatkozás
[10] Meat and Nicotinamide: A Causal Role in Human Evolution, History, and Demographics
[11] Sorry Vegans: Here's How Meat-Eating Made Us Human
[12] Meat-eating was essential for human evolution, says UC Berkeley anthropologist specializing in diet
[13] The Brain Needs Animal Fat
[14] Special Eurobarometer 442, December 2015
[15] Farm animal welfare in Europe: From legislation to labelling
[16] Special Eurobarometer 442: Attitudes of Europeans towards Animal Welfare

A „MEAT THE FACTS” INFORMÁCIÓS PORTÁL

A „Meat the Facts” információs portál weboldala: https://meatthefacts.eu/
A kampány partnerei és támogatói:

Animal Health Europe
Állategészségügy

AVEC
Baromfihús

CLITRAVI
Húsfeldolgozók

Copa-Cogeca
Gazdálkodók
és szövetkezetek

COTANCE
Bőr

EFFAB
Tenyésztők

EURO FOIE GRAS
Libamáj

FEFAC
Takarmány

FEFANA
Speciális
takarmány-összetevők

FUR EUROPE
Szőrme

UECBV
Állattenyésztés és húskereskedelem

Felelős kiadó: Győrffy Balázs elnök, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
Felelős szerkesztő: Borovka Zsuzsanna
Lektor: Dr. Wagenhoffer Zsombor
Olvasószerkesztő: Pécsek Imre
Kreatív vezető, kiadvány- és borítóterv: Nagy-Tószegi Bálint
Grafikai tervező, tördelő: Kezes Zsófia
Kiadja: © Nemzeti Agrárgazdasági Kamara – minden jog fenntartva
Kiadás: 2021. évi első kiadás

ISBN 978-615-5307-87-4
ISSN 2630-9882

NEMZETI
AGRÁRGAZDASÁGI
KAMARA

1115 Budapest, Bartók Béla út 105-113.
Telefon: +36 80 900 365
ugyfelszolgalat@nak.hu
www.nak.hu

copa cogeca
european farmers european agri-cooperatives

EUROPEAN LIVESTOCK VOICE